

Náttúruverndarsamtök Íslands

Iceland Nature Conservation Association

Nefndasvið Alþingis
Alþingi við Austurvöll
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. Þ 143/264
komudagur 19.11.2013

Reykjavík 19. október 2013

Erindi: Athugasemdir við frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 106/2000, um mat á umhverfisáhrifum (endurskoðun matsskýrslu). Þingskjal 123.

Náttúruverndarsamtök Íslands fagna framkomnu frumvarpi til laga um breytingu á 12. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum 106/2000 þess að ef

... framkvæmdir hefjast ekki innan sjö ára frá því að álit Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum liggur fyrir skal viðkomandi leyfisveitandi óska ákvörðunar Skipulagsstofnunar um hvort endurskoða þurfi að hluta eða í heild matsskýrslu framkvæmdaraðila áður en leyfi til framkvæmda er veitt. Þá geta frjáls félagasamtök á sviði umhverfismála óskað eftir slíkri endurskoðun í samræmi við ákvæði Árósasamningsins um þátttöku almennings í ákvörðunum á sviði umhverfismála.

Náttúruverndarsamtökin hafa áður bent á mikilvægi þess að stytta gildistíma á ákvörðunartöku Skipulagsstofnunar og lagt til að hann yrði fimm ár.

Samkvæmt nágildandi lögum var/er tíu ára gildistími álits

Skipulagsstofnunar lagður til á grundvelli þess að forsendur mats kunni að hafa breyst á tímanum sem liðinn er frá úrskurði/áliti. Margir hafa gagnrýnt svo langan tímafrest og reynslan rennir stoðum undir þá gagnrýni.

Helstu rökin fyrir styttingu á gildistíma álits úr 10 ár í sex og rýmkaðar forsendur fyrir endurskoðun álits og matsskýrslu eru eftirfarandi:

1. Innan iðnaðar- og mannvirkjageirans á sér stað ör tækniþróun varðandi umgengni náttúruauðlinda. Gott dæmi lýtur að jarðborun. Á síðustu áratug eða svo hefur hún tekið þvítíkum breytingum að nú er ekki lengur þörf á að nota stórgerðar og þungar vélar með tilheyrandi umhverfisraski til að bora tilraunaholur. Í dag eru jafnan notaðar mun léttari og nettari tæki við verk af þessu tagi og skilja þau minni ummerki eftir sig. Annað gott dæmi um umhverfisvæna tækniþróun varðar lagningu jarðstrengja. Fyrir um tíu árum voru jarðstrengir með 11 KV spennu mjög fágætir hér á landi, einkum vegna mikils stofnkostnaðar, en frá miðjum tíunda áratugnum skipta vegalengdir slíkra jarðstrengja nú orðið fleiri hundruð kílómetrum. Fyrir aðeins um sex árum var enginn jarðstrengur hér á landi með 33 KV spennu, en nú teygja þeir sig tæplega 200 km vegalengd í jörðu niðri. Ennfremur, fyrir um aðeins 15 árum var enginn jarðstrengur hér á landi með 66 KV spennu, en nú eru þeir orðnir liðlega 60 km, og fyrir um aðeins fjórum árum voru engir jarðstrengir með 133 KV spennu, en nú liggja þeir um 30 km í jörðu.

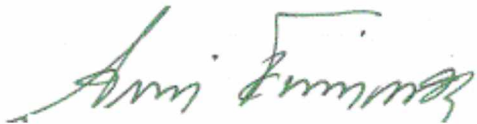
2. Umtalsverðar og fyrirvaralitlar breytingar eiga sér oft stað í náttúrunni og umhverfinu á mun skemmri tíma en 7–10 árum, eins og víða blasir við. Sem dæmi má nefna uppblástur víða í landinu (t.d. á Mývatnsöræfum), sveiflur og aðrar breytingar í dýrastofnum (t.d. blöndun eldislaxs við náttúrulegan á tímabilinu 1980-1983), hrun steinbogans við Ófærufoss í Eldgjá, eyðilegging aspartrjáa og gljávíðis vegna ryðsvepps á stórum svæðum á S- og SV-landi.
3. Á hinum Norðurlöndunum er gildistími á niðurstöðu í mati á umherfisáhrifum þrjú til sex ár (sbr. skipulags- og byggingarlög í Noregi (1. mgr., 33-10. gr., kafli VII-a. Lög nr. 77/1985), Danmörku (1. mgr., 22. gr. og 32. gr., kafli 6, lög nr. 518/2000) og í Svíþjóð (8. gr., kafli 7, lög nr. 10/1987).
4. Með vísan til fjögurra ára kjörtímabils hinna tveggja stjórnisýslustiga í landinu, Alþingis og sveitarstjórna, er 5-6 ára gildistími jafnframt lýðræðislegri kostur en tíu ár. Þetta er mikilvægt í ljósi þess, að við kosningar kunna breytingar að eiga sér stað í samsetningu stjórn málaafla, en í kjölfarið geta átt sér stað breytingar í stefnu og áherslum í umhverfismálum.
5. Jafnframt skal bent á að 5-6 ára gildistími er mun betri nálgun en 7–10 ár að gildistíma fyrir framkvæmdaleyfi sem er eitt ár skv. skipulags- og byggingarlögunum (sbr. 3. mgr., 27. gr., 73/1997). Mikilvægt er að gæta eins mikil samræmis í nátengdum þáttum meðal þessara laga (sbr. bráðabirgðaákvæði III. skv. lögum um mat á umhverfisáhrifum og sbr. meginhlutverk þessarar nefndar um endurskoðun laganna).
6. Einnig skal bent á að afstaða almennings, stjórnvalda, stofnana og fyrirtækja til umhverfis- og náttúrverndarmála almennt, sem og til

einstakra mála, getur breyst heilmikið á skemmri tíma en 7–10 árum.
Rakið dæmi um þetta er Fljótsdalsvirkjun og sú mikla
þjóðmálaumræða sem fyrirhuguð framkvæmd leiddi af sér.

Önnur spurning er hvernig á að taka á fyrirtækjum eins og Century
Aluminum / Norðuráli sem hefja framkvæmdir að einhverju leyti og skáka
síðan í því skjólinu að þeim verði fram haldið þegar næg orka á nógu lágu
verði hefur fengist til hefja byggingu 1. og kannski 2. áfanga álversins en
síðan ræðst hitt af framhaldinu, hvar sem orkan nú fæst á nógu lágu verði
fyrir þetta álfyrirtæki. Þetta er ógeðfelld pattstaða og lýsir ekki góðum
stjórnarháttum.¹

Virðingarfyllst,

f.h. Náttúruverndarsamtaka Íslands,

Árni Finnsson, formaður.

¹ Enska hugtakið er ‘good governance’ sem oft er sett sem skilyrði fyrir aðstoð við
þróunarríki.